

KEUZES VOOR DE TOEKOMST

Met de publicatie van de Natuurverkenning eind 2011 geeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een voorzet op de discussie over doelen van het natuurbeleid op langere termijn. Centraal staan vier 'kijkrichtingen'. Met dit palet aan keuzemogelijkheden wil het Planbureau de huidige discussies over het Nederlandse natuurbeleid stimuleren en structureren.

Het natuurbeleid dient van oorsprong meerdere doelen. Naast behoud van biodiversiteit wordt ook gewerkt aan duurzaam gebruik van natuur en het realiseren van draagvlak voor natuur(beleid). In de beleidsuitvoering hebben de laatste twee aspecten weinig aandacht gekregen. Sinds het verschijnen van het Natuurbeleidsplan in 1990 ligt het zwaartepunt op het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS),

een samenhangend netwerk van natuurgebieden. De laatste jaren gebeurde dit met bijzondere aandacht voor die gebieden die ook van belang zijn op Europese schaal; de Natura 2000-gebieden.

Kijken naar de toekomst

Voldoende redenen om die verschillende doelen eens expliciet onder ogen te zien. Het PBL onderscheidt vier visies op

Petra van Egmond (petra.vanegmond@pbl.nl) en Rijk van Oostenbrugge (rijk.vanoostenbrugge@pbl.nl), zijn bij het Planbureau voor de Leefomgeving de projectleiders van de Natuurverkenning 2011.

natuur(beleid), die elk in een maatschappelijke opgave zijn vertaald. Die visies en maatschappelijke opgaven zijn in de tabel met logo's gekarakteriseerd:

Natuur beschermt de biodiversiteit

Vanuit de visie dat natuur een intrinsieke waarde heeft, is het tegengaan van het verlies aan biodiversiteit de maatschappelijke opgave in de kijkrichting 'Vitale natuur'. Het is hierbij niet van belang of de beschermde biodiversiteit van nut is voor de mens. Het uitgangspunt bij deze kijkrichting is hetzelfde als voor de EHS, met dat verschil dat nu alleen de voor Nederland kenmerkende natuur is opgenomen die internationaal bijzonder is. Soorten en leefgebieden waarvoor Nederland binnen Europa minder belangrijk is, kunnen desnoods uit ons land verdwijnen. Bovendien wordt meer dan in de huidige EHS ruimte gegeven aan natuurlijke processen, zoals overstroming en verstuiving. Ook worden corridors gerealiseerd die de Nederlandse natuur verbinden met de natuur in omliggende landen. Op deze wijze ontstaat natuur die bestand is tegen de effecten van klimaatverandering. Recreatie is mogelijk, maar komt duidelijk op de tweede plaats. De ruige omstandigheden en de soms slechte toegankelijkheid beperken het gebruik van de gebieden.

Natuur zorgt voor een prettige leefomgeving

De visie in de kijkrichting 'Beleefbare natuur' is dat natuur een belangrijk onderdeel van de leefomgeving van de mens is. Natuur is van belang voor recreatie, ontspanning en beweging. De maatschappelijke opgave is de afstand tussen natuur en mens zo klein mogelijk te maken. Dit kan door het ontwikkelen van aantrekkelijk natuurgebied en agrarisch gebied in en rond steden. Inspelen

Kijkrichting	Natuurvisie	Maatschappelijke opgave
 Vitale natuur	Behoud van biodiversiteit is belangrijk als doel op zich.	Stoppen van de achteruitgang van de (internationaal belangrijke) biodiversiteit.
 Beleefbare natuur	Natuur is belangrijk voor de leefomgeving van de mens, als bron voor ontspanning en gezondheid.	Aantrekkelijker maken van de leefomgeving, door aanleg en kwaliteitsverbetering van groen om in te recreëren, wonen en werken.
 Functionele natuur	Natuur is de basis voor een duurzame economie.	Duurzamer benutten van producten en diensten die de natuur biedt, zogenaamde ecosysteemdiensten.
 Inpasbare natuur	Natuur is een bron van economische verdiensten op korte termijn.	Natuur gebruiken om vastgoedwaarden en landbouwproductie te verhogen; meer lusten, minder lasten.

Tabel 1. De Natuurverkenning 2011 is een scenariostudie voor 2040. Hierin zijn vier kijkrichtingen ontwikkeld die elk uitgaan van een combinatie van een natuurvisie en een maatschappelijke opgave.

op de veranderende wensen van bewoners is een voorwaarde voor succes. De natuur wordt letterlijk naar de mensen gebracht. Met deze kijkrichting kiest de Nederlandse samenleving voor een natuurbeleid waarin de natuur er op de eerste plaats is om van te genieten. Alle natuurgebieden zijn volledig toegankelijk voor recreatief gebruik. Een uitgebreid netwerk van fiets-, wandel-, ruiter en kanoroutes verbindt de natuurgebieden en het agrarische gebied rond de stad met de stad zelf. Voor natuurgebieden met een recreatieve functie die op wat grotere afstand van de stad liggen geldt dat inrichting en beheer sterker worden toegespitst op het recreatieve gebruik. Ook wordt geïnvesteerd in gebieden voor waterrecreatie. Bij de inrichting van de gebieden is het niet van belang de biodiversiteit zo groot mogelijk te maken, noch is het belangrijk dat soorten inheems zijn. Planten- en diersoorten die niet al te hoge eisen aan hun leefgebied stellen en zich niet al te snel door de mens laten verontrusten, ontwikkelen zich goed.

Mens en natuur gaan overal prima samen

De kijkrichting *'Inpasbare natuur'* is geformuleerd vanuit de visie dat natuur wel belangrijk is, maar dat mens en economie belangrijker zijn: de groene omgeving biedt ruimte voor wonen en werken. De maatschappelijke opgave hierbij is het beperken van conflicten tussen natuur en economie. Natuurbeheerders stemmen hun doelen af

op wat haalbaar en betaalbaar is, zonder de omgeving met beperkingen te confronteren. Het beschermen van soorten is niet van belang en dus hoeven er geen specifieke milieumaatregelen genomen te worden.

In de natuurgebieden kan worden gewoond en er zijn economische activiteiten – zoals horeca en energieproductie – mogelijk. Rondom natuurgebieden zullen ondernemers, zoals boeren, vissers, projectontwikkelaars of recreatiebedrijven niet gehinderd worden door de natuurwetgeving. Op plaatsen waar stukken grond niet gebruikt worden, bijvoorbeeld in regio's waar de landbouw krimpt, zal tijdelijk natuur kunnen ontstaan. Dit zal vooral natuur zijn die tegen een stootje kan. Wanneer gebieden weer nodig zijn voor economische ontwikkeling, zal de schop de grond in gaan.

Natuur voorziet de mens van essentiële levensbehoeften

In *'Functionele natuur'* de vierde en laatste visie, staat de afhankelijkheid van diensten die de natuur levert centraal. De natuur levert de maatschappij duurzame oplossingen voor alledaagse zaken die te verkiezen zijn boven technische oplossingen. Natuurlijke processen zuiveren lucht, water en bodem, vegetatie houdt afstromend water vast, natuurlijke duinen en kwelders bieden bescherming tegen overstromingen en ecosystemen leveren voedsel zoals vis. De maatschappelijke opgave die aansluit bij deze visie is het duurzame gebruik van

natuurlijke hulpbronnen een plaats te geven en deze op waarde te schatten. Noodzakelijk hierbij is de groene en blauwe ruimte zo in te richten en te beheren dat de mens er optimaal van kan profiteren tot in lengte van jaren. Soorten die geen grote rol spelen in het ecosysteem hoeven niet per se behouden te worden.

Werk in uitvoering

Met de kijkrichtingen probeert het Planbureau de huidige discussies over de toekomst van de Nederlandse natuur en het natuurbeleid te stimuleren en structureren. De komende Natuurverkenning, een vierjaarlijks wettelijk product, komt eind 2011 uit. In het eindproduct zal onder meer aandacht worden besteed aan het combineren van kijkrichtingen en de voorwaarden die daarbij gelden. Een belangrijke stap is ook de vertaling naar de korte- en middellange termijn. Hoewel daarover nog niet zo veel kan worden gezegd, is al wel duidelijk dat het natuurbeleid meer dan tot nu toe oog moet hebben voor coalities met andere sectoren. Zo kunnen bestaande relaties met de recreatie- en de landbouwsector diverser worden gemaakt en zijn er ook coalities denkbaar met onder meer de bouwwereld en de energiewereld.

Petra van Egmond en Rijk van Oostenbrugge
Informatie: www.natuurverkenning.nl